

Vojko Devetak

SPOMENDANI SVETACA

1. Podrijetlo i razvoj štovanja svetaca

Početak slavljenja svetaca nazire se u starozavjetnom čašćenju »pravedničkih grobova«. Na to nas navode Kristove riječi s kojima kori farizeje i književnike: »Gradite prorocima grobove i pravednicima ukrašujete spomenike« (Mt 23, 29). Međutim, ne postoji izričito svjedočanstvo da su grobovi »pravednika« bili predmet posebnog štovanja.

Kult svetaca počeo se razvijati iz štovanja mučenika, njihovih posmrtnih ostataka i njihovih grobova. Kršćani su mučenike smatrali »Kristovim svjedocima« (Dj 22, 20) par excellence. U njima su vidjeli najsavršenije ostvarenje Kristova pashalnog otajstva. Stoga su dan njihove mučeničke smrti nazvali »dies natalis«, tj. danom njihova prijelaza, danom njihova definitivnog susreta s proslavljenim Kristom i danom njihova ulaska u nebo.

O tom štovanju već oko 165. godine postoji svjedočanstvo vjernika iz Smirne koji, poslije mučeničke smrti biskupa Polikarpa, pišu Crkvama Male Azije: »Mnogo kasnije mogli smo skupiti njegove ostatke, dragocjenije od dragog kamenja, dostojnije od zlata, i postavismo ih na prikladno mjesto. Tu ćemo se, koliko bude moguće, skupljati u radosti i veselju da, uz pomoć Gospodnju, slavimo dies natalis njegova mučeništva«. ¹ To je najstarije svjedočanstvo štovanja mučenika na Istoku. Slična svjedočanstva postoje i na Zapadu o mučeništvu Kalista (+222), Siksta i njegovih sedam đakona (+258). Poslije Konstantinova mira to se štovanje sve više širilo slavljenjem euharistije i gradnjom crkava nad grobovima mučenika. Slavljenju mučenika brzo se priključilo (IV-V st.) čašćenje Gospe i ispovjednika. ² Veliki naučitelji patrističkog vremena u svojim govorima ostavili su brojna svjedočanstva o tom čašćenju. Već u IV. stoljeću postoje svetački kalendari, a polovicom V. nastaju Martirologiji s popisom mučenika i formulari anafora sa spomenom svetaca. Papa Grgur Veliki u VI stoljeću donosi propise o njihovu štovanju.

U srednjem vijeku silno je porastao broj svetačkih blagdana, ali je i izčezao prvotni smisao promatranja svetaca u duhu kršćanskih otajstava.

¹ *Martyrium Polycarpi*, PG 51, 1043.

² M. Righetti, *Storia liturgica* II, Milano 1969, str. 40.

Svece se nije promatralo toliko kao uzore kršćanskog života koliko kao zagovornike u koje se postavljalo najveće povjerenje te se od njih očekivalo svaku zaštitu u životu i radu, osobito u raznim nevoljama. Iz toga su se razvila i kojekva praznovjerja. I Tridentinski sabor nekako više ističe moć njihova zagovora nego njihov primjer u slijeđenju Krista. Broj svetačkih blagdana toliko je narastao da su potisnuli ne samo Korizmu i Došašće već i blagdane Gospodnje. Sve je to nužno tražilo reviziju. Najjači zahvat učinio je Pio X. koji je ostavio samo deset zapovjednih blagdana, a ostale svetačke blagdane reducirao i dokinuo.

Crkva danas na prvo mjesto stavlja sveta vremena i blagdane kad se slave Kristova otajstva, a uz to je »u tok crkvene godine unijela spomene mučenika i drugih svetaca koje je mnogovrsna Božja milost uzvisila do savršenstva, pa su već postigli vječno spasenje, te u nebu pjevaju savršenu hvalu Bogu i nas zagovaraju« (SC 104). Posuvremenjen je i razlog njihova štovanja. »Za apostole i Kristove mučenike koji su, prolivši svoju krv, dali najveće svjedočanstvo vjere i ljubavi Crkva je uvijek vjerovala da su u Kristu tješnje s nama spojeni, ujedno ih je s Bl. Dj. Marijom i sa svetim anđelima s osobitim osjećajem štovoala i pobožno prosila pomoć njihova zagovora. Njima su doskora bili pribrojeni i drugi koji su revnije nasljedovali Kristovo djevičanstvo i siromaštvo i napokon ostali koje su posebno vršenje kršćanskih kreposti i božanske karizme preporučivale pobožnom štovanju i nasljedovanju vjernika« (LG 50).

2. Temelj štovanja svetaca

Štovanje svetaca temelji se na vjeri u »općinstvo svetih«, tj. na vjeri u »zajedništvo Mističnog Tijela Isusa Krista« (LG 50), na vjeri u zajedništvo »između onih koji su još putnici na zemlji« i onih »koji su usnuli u Kristovu miru« (LG 49).

Objava, pa prema tome i liturgija, ne promatra čovjeka izolirano, samo s individualnog, nego također i s društvenog aspekta u odnosu s drugim osobama, pa i s onima koji su na drugom svijetu. Jedinstvo i zajedništvo između putujuće Crkve i pravednika koji su postigli Boga, cilj svoga života, trajno je i neprekinuto. Nebeska Crkva nije napravljena od kipova. Poslije Kristova uskrsnuća smrt više ne predstavlja granicu između nebeske i zemaljske Crkve, jer je Krist Glava koji »sa sobom sjedinjuje svu ljudsku zajednicu« (OULČ 6). Sveci su istaknuti udovi Mističnog Tijela jer su djelatnosti Glave dali svet doprinos »dajući u svom tijelu dopunu za ono što nedostaje Kristovim mukama za njegovo Tijelo koje je Crkva« (LG 49). Svi koji su po Novom savezu u Kristovoj krvi pristupili Božjem narodu, tj. Crkvi, ujedno su »pristupili k Sionskoj gori, gradu Boga živoga, nebeskom Jeruzalemu: k bezbrojnim anđelima, svečanom zboru i sastanku prvorodenaca koji su upisani na nebesima, k Bogu sucu svega, k dušama pravednika koji su učinjeni savršenim, k Isusu posredniku Novoga saveza« (Heb 12, 22—24). Naša braća koja su nas pretekla u definitivnom susretu s

Bogom još su uvijek s nama, naši suputnici. Zbog toga u času prinošenja euharistijske žrtve, koja je vrhunac susreta, osjećamo »u zajedništvu s cijelom Crkvom, s Blaženom Djevicom Marijom, sa svetim apostolima, mučenicima i sa svim svetima«.

Vatikanski drugi predstavlja nam svece i u otajstvenom svjetlu pashalnog otajstva, kao one u kojima se na primjeren način ostvarilo pashalno otajstvo, »koji su zajedno s Kristom trpjeli te su s njime suprostavljeni« (SC 104). Oni su, supokopani i suoskršli s Kristom (Rim 6, 4), stigli do savršenog čovjeka, ostvarili puninu Kristovu (Ef 4, 13). Božje očitovanje koje se zbilo u učovječenju Sina produžuje se i obogaćuje u njegovu Mističnom Tijelu, u svetima, »U životu onih koji se, iako dionici naše ljudske naravi, savršenije preobrase u Kristovu sliku (2 Kor 3, 13) Bog živo očituje ljudima svoju prisutnost i svoje lice. U njima Bog sam govori i daje znak svoga Kraljevstva« (LG 50).

3. Različiti tipovi svetaca

Liturgija ne ističe toliko svetost pojedinog sveca već općenito tipove svetosti što su je oni ostvarili u svom životu. Spomendani svetaca ističu plodove i uzor proživljenog Kristova pashalnog otajstva, ostvarenje Radosne vijesti, Kristovo otkupljenje među ljudima. »Kristovo otajstvo uvijek je na djelu među ljudima, u svakom od njih djeluje s posebnim nijansama. Nitko ne ostvaruje potpuno i pod svim aspektima ovo otajstvo, reproduciranje na sebi crta Kristovih; svaki na svoj način reproducira neku posebnu crtu i tako svaki ima svoju vlastitu fizionomiju i posebno mjesto koje mu je Bog dodijelio u općem ostvarenju ovog otajstva među ljudima«³ Sveci su tipovi svetosti na sliku prototipa svake svetosti — Krista. Prelazi se preko pojedinosti i originalnosti pojedinog sveca, a ističu se tipovi i kategorije svetosti. U liturgijskim slavljinama prelazi se preko literarnog i povijesnog kruga sveca da bi se pokazao u punom svjetlu svoga savršenog evanđeoskog konformiranja s Kristom, kao mučenik, ispovjednik, djevica itd. Odlučan je ideal po kojem je svaki svetac proživljavao Kristovo pashalno otajstvo, kako je s Kristom prešao s ovog svijeta k Ocu svojim objektivnim i specifičnim uvjetima života. Krist je »sam svet« a sveti ljudi pokazuju kako se je Kristova svetost razlila i utjelovila u konkretnim situacijama života. Tako sveci, veli Sabor, »u različitim vrstama života i u različitim dužnostima gaje jednu svetost svi koje vodi Božji Duh i slijede Krista siromašna, ponižna i opterećena križem, da zasluže biti dionici njegove slave« (LG 41).

Prema rečenome na prvom mjestu *vjernicima čitavog svijeta* predlažu se sveci izabrani iz svih glavnih tipova svetosti. Zatim se svim vjernicima predlažu sveci koji su imali duboki utjecaj na život cijele Crkve, koji predstavljaju općenitu svetost Crkve. Da bi se izrazio katolicitet u cijeloj Crkvi slave se sveci svih razdoblja i svih krajeva svijeta.

³ C. Vagaggini, *Il senso teologico della liturgia*, Roma 1958, str. 151.

Zatim se razlikuju sveci koji se posebno štiju u *određenoj kršćanskoj zajednici* jer su u toj zajednici živjeli, djelovali, jer je njihov spomen u narodu živ, ili se tu nalaze njihovi ostaci, ili su posebni zaštitnici dotične zajednice. U mjesnim zajednicama treba štovati one svece koje narod pozna, koji se tu slave od starine ili se može oživjeti njihov spomen, koji su svojom prisutnošću karakterizirali život mjesne Crkve. Nema smisla štovati svece čiji spomen nema pastoralnog učinka, jer štovanje svetaca treba biti plod vjere kršćanskog puka (usp. Cal Rom. Br. 52—53).

S obzirom na razne tipove liturgijska obnova podijelila je svece u *pet skupina*: dvije skupine s obzirom na funkciju koju su vršili u Crkvi: to su apostoli i pastiri duša; zatim tri skupine s obzirom na primljene karizme: mučenici, djevice, naučitelji Crkve; šestu skupinu sačinjavaju sveci koji ne pripadaju nijednoj spomenutoj grupi već se općenito nazivaju sveci i svetice.

S obzirom na značaj, važnost i utjecaj pojedinih svetaca postavljen je kriterij njihovih spomendana. Današnja liturgija razlikuje tri stupnja slavljenja svetaca: svečanosti, blagdani, te obavezni i neobavezni spomendani svetaca. Broj je smanjen da bi se više istaklo Kristovo otajstvo iz kojega dolazi svaka svetost.

4. Liturgijsko štovanje svetaca

a) Štovanje svetaca »navješćuje vazmeno otajstvo« (SC 104)

U početku Crkva je slavila samo jedan blagdan, blagdan Kristove nedjeljne i godišnje Pashe. Pojavom mučenika nastaje i razvija se kult svetaca, tj. onih koji su zajedno s Kristom trpjeli te su s njime suproslavljeni. Svece se slavilo povezano sa slavljenjem pashalnog otajstva. Motivi kulta mučenika s vremenom su postali i motivi kulta ostalih svetaca.

Crkva je štovanjem mučenika htjela *ovjekovječiti njihov spomen*. S time je željela zadovoljiti iskonsku težnju ljudi da ovjekovječe spomen preminulih. I pogani su slavili godišnjice svojih pokojnika, pa su to činili i kršćani. Posebno su pak kršćani slavili svoje najveće velikane: mučenike. Slavljenjem mučenika htjeli su odgovoriti njihovim mučiteljima i progoniteljima da oni nisu bankrotirali već da žive ne samo u uspomeni živih već i da stvarno žive kao i pobjednik smrti — Krist.

Mučenike se slavilo da budu ostalim kršćanima *uzor vjernosti Kristu*. Time se željelo »uvježbati i pripremiti braću koja se u buduće trebaju boriti«, kako čitamo u izvještaju o mučeništvu sv. Polikarpa. U vrijeme kad su progonstva bila svagdašnja, kult mučenika bio je hrabar poticaj kršćanima. Mučenici su bili najbolji primjer kako se treba upriličiti Kristu i slijediti ga.

Mučeništvo se smatralo najsavršenijim *ostvarenjem pashalnog otajstva*, najautentičnijim prijelazom iz svijeta u vječnu Pashu proslavljenog Krista. To je bio najveći razlog slavljenja i štovanja mučenika. Ocijepiti

mučenika od Kristova otajstva značilo je odcijepiti lozu od trsa, ud od njegova tijela. Tu intimnu povezanost s Kristom osjećali su i sami mučenici, kako se to i izrazila sv. Felicita: »Krist će biti u meni i trpjeti u meni«. Postoji intimna povezanost između Kristove »blažene muke« i blažene muke mučenika. Tako se uz kult Krista razvijao i kult mučenika, jer je kult mučenika u stvari slavljenje Kristova otajstva, njegove muke, smrti i proslave.

Zbog te povezanosti glavno slavlje slavljenja »rođendana mučenika« bila je misa, jer misa sintetizira i uprisutnjuje sve aspekte i učinke Kristova pashalog otajstva. Od časa kad je mučenik potpuni sudionik Kristove sudbine, njegov se spomen ne može ostvariti izvan mise, nego skupa s Kristovim spomenom. Kristovo pashalno otajstvo postalo je pashalno otajstvo mučenika. Ta su dva spomena neodvojiva, dvije uspomene intimno povezane, dvije stvarnosti koje se međusobno prožimlju. Međutim, ovdje treba naglasiti da misa nije za svece, niti se slavi u njihovu čast, već u njihov spomen sjedinjen sa spomenom Krista. Misa veliča i slavi Kristovo pashalno otajstvo ostvareno u mučeniku, u svecu. Prisutnost mučenika ili svetaca u bogoštovlju je kristocentrično. Slavljenjem svetaca Krist nije niti malo potisnut, već naprotiv dobiva na svojoj veličini, dostojanstvu i moći jer je svojoj Pashi pridružio one koji su ga vjerno slijedili sve do žrtvovanja vlastitog života. Sveci nisu prisutni u liturgiji kao bogovi, već kao učenici i sljedbenici jedinog Učitelja. Njihov spomen nije apsolutan ni autonoman, već relativan i ovisan o Kristovu spomenu. Euharistijsko slavlje je prvotno i temeljno spomen - čin Krista, a relativno i drugotno spomen mučenika.

Tako isto i oltar je za Boga, a ne za svece, ne grade se oltari u čast svetaca. Njihovo mjesto nije na oltaru, već ispod oltara (usp. Otk 6, 9). Oltar je Krist i ujedno simbol njegove žrtve od koje dolazi svaka svetost. Propis da bude samo jedan oltar doprinosi da se pobožnost prema svecima usredotoči na Krista. »Mi ne gradimo crkve mučenicima kao da su bogovi, niti na oltarima njima prinosimo žrtve, niti je svećenik, svećenik mučenika već svećenik Boga, a žrtva je Kristovo tijelo koje se ne prinosi njima, jer su i oni to tijelo« veli sv. Augustin.⁴ Kršćani se kljanjaju Božjem Sinu, a mučenike kao Kristove učenike i sljedbenike ljube jer su oni toga dostojni zbog svoga savršenog upriličenja svome Učitelju. To je smisao utjecanja svecima, paljenje svijeće na njihovim grobovima, nošenja njihovih relikvija, nadjevanja njihovih imena kršćanima itd.

Sve to što je rečeno o štovanju mučenika vrijedi i za *štovanje drugih svetaca*. Mučenici su predstavljali Pracrkvu, oni je predstavljaju i sada svojim savršenim slijedenjem Krista, svojom asimilacijom njegovoj ljubavi, svojim poistovjećenjem s njime, dokazujući svoju vjernost prolijevanjem krvi. Njihovo štovanje i njihov primjer dovelo je do drugih svetaca i njihova kulta. Mučenici su uvijek bili ideal evanđeoske savršenosti. Kad su progonstva prestala, za velike duše nastao je problem kako postići vrhunac savršenstva i ljubavi sada kad više nema perspektive da proliju krv

⁴ S. Augustinus, *De civitate Dei*, 22, 10.

za Krista. Odgovor na taj problem bio je neposredan i jednodušan: *asket-ski život nadomješta mučeništvo*. »Razapnite i mrtvite svoje tijelo i primit ćete mučeničku krunu«, odgovara sv. Ivan Zlatousti. Zbog tog su razloga birali biskupe među asketama, a iz toga se razvio i njihov kult. Djevičanstvo posvećeno Gospodinu smatralo se većim stupnjem askeze, pa su ga izjednačivali s mučeništvom. I svete udovice popele su se do službenog kulta preko mučeništva. Kao ispovjednike štovalo se one koji su zbog Krista trpjeli mučenja, tamnice, rudnike, iako nisu prolili svoju krv. Njima su zatim pribrojeni i svi ostali koji su čitavim svojim životom ispovijedali i svjedočili Kristovu ljubav i vjernost Kristu. Svi su sveci u svom životu, iako na različit način od mučenika, ostvarili Kristovo pashalno otajstvo pa su i oni kao i mučenici »Kristovi svjedoci« te su zaslužili da se pridruže žrtvi Učitelja i zajednici svetih.

b) *Liturgija »vjernicima predlaže primjere svetaca« (SC 104)*

Svi sveci ostvarili su Kristovo otajstvo, ali na različit način pa se po tome i međusobno razlikuju. Sve planete participiraju u sunčevu svjetlu, ali pred našim očima različito sjaju. Kristovo otajstvo djeluje u svima, ali prema posebnim karizmama i nadahnućima. Nitko ne ostvaruje u svim aspektima niti potpuno to otajstvo. Svatko na svoj način reproducira neku posebnu Kristovu karakteristiku i po njoj ima svoju vlastitu fizionomiju i posebno mjesto u tom otajstvu.

Svetost je životni odgovor na Božanski poziv. Vrhovni je zakon svetosti sjediniti se s Kristom, proživljavati njegova otajstva i u sebi reproducirati njegove crte. Samo je Bog svet, a mi smo sveti prema mjeri po kojoj živimo u njemu. Mjerilo svetosti je rast u Kristu. »Gospodin Isus, božanski Učitelj i uzor svake savršenosti, svima je i pojedinim svojim učenicima kojega god položaja propovijedao svetost života, kojoj je On sam i početnik i usavršitelj: 'Budite dakle savršeni kako je savršen vaš nebeski Otac' (Mt 5,48). Svima je poslao Duha Svetoga da ih iznutra potiče da Boga ljube svim srcem, svom dušom, svom pameću i svom snagom svojom, i da se međusobno ljube kako je Krist ljubio njih. Kristovi sljedbenici, pozvani od Boga ne po svojim djelima, nego po odluci i milosti Njegovoj, i opravdani su u Isusu Kristu, postali su po krštenju vjere uistinu Božja djeca i dionici božanske naravi, i zato uistinu sveti« (LG 40). Učenik koji je odlučio slijediti Krista ne može imati od njega drugačiju sudbinu. Slijediti Kristov križni put za njega je sasvim normalno. Zrno koje umire i plodi jest Krsit, ali je to i Crkva i svaki Kristov učenik.

Da bismo mogli slijediti primjer svetaca treba poznavati njihov život. Zbog toga su i nastali brojni životopisi svetaca. Međutim, pobožna mašta u mnoge životopise svetaca unijela je neprihvatljivih biografskih legenda. Takvi legendarni životopisi nisu izvor već posljedica kulta svetaca. I takvi životopisi budili su na molitvu i ljubav za nasljedovanje, ali su izazvali i

nepoželjne posljedice. Sve što je u tim životopisima nestvarno i neutvrđeno pročistio je novi kalendar. S druge pak strane ti su životopisi često puta predstavljali osobe obdarene specijalnim milostima ili su toliko odsijevale u krepostima da su vjernici izgubili odvažnost nasljedovati ih. Svetost prikazana na takav način činila im se nedostiživom. Stoga je tvrdnja sv. Ambrozija: »Život svetaca je pravilo života za druge«, postala neprihvatljiva.

Budući da svi ljudi nisu na isti način i za istu službu od Boga pozvani, pojedinci su obdareni različitim karizmama, neki su primili više a neki manje talenata, različite su i konkretne životne situacije. Stoga je pastoralna razboritost diktirala Crkvi da predloži razne tipove svetaca, kao uzore slijeđenja Krista. Međutim, svi su pozvani na svetost prema slici svake svetosti — Kristu.

Sveci su putujućoj Crkvi ujedno pravi *putokaz u Eshaton*. U njima gledamo u svoje suputnike, kako su s Kristom suumrli, supokopani i suskršli i nas žive na tom putu pretekli. Posebno blagdan Svih Svetih ističe trijumfalni eshatološki aspekt Kristova otajstva, nebeski Jeruzalem, zadnji cilj ovog otajstva i čitave svete povijesti. »Dok naime promatramo život onih koji su vjerno slijedili Krista, dobivamo novi poticaj da tražimo budući Grad i učimo koji je najsigurniji put po kojemu ćemo među promjenljivim stvarima svijeta moći doći do savršenog jedinstva s Kristom, tj. do svetosti, svaki prema svom posebnom stanju i položaju« (LG 50).

c) *Liturgija »zaslugama svetaca moli i postizava Božja dobročinstva« (SC 104)*

Sveci nisu samo uzori, oni su i naši *zagovornici* u nebu. Nepriznati zagovor svetaca značilo bi odbaciti karakteristiku kršćanske vjere da Bog čovjeka pridružuje djelu spasa i omogućuje mu da djelatno sudjeluje u spasavanju drugih. Sveci su »u svom tijelu dali dopunu za ono što nedostaje Kristovim mukama za Njegovo Tijelo koje je Crkva« (LG 49). Ta »dopuna«, koju su oni doprinijeli Kristu i koju je on primio, dopustila mu je da obilnije aplicira plodove svoga pashalnog otajstva. Taj depozit milosti nije izgubljen, on je uvijek potpun, a sveci ga prinose Ocu za nas. To između njih i nas stvara duboke životne odnose zbog činjenice što smo svi udovi Mističnog Tijela. Udovi se pak međusobno upotpunjuju i pomažu. Krist, premda je jedan, u nama je kao hodočasnik na zemlji i kao proslavljen u nebu. Sveci su s Kristom živo sjedinjeni na nebu, ali su i u dubokom zajedništvu sa svima onima koji su Kristovi. »Zbog toga naime što su nebeski blaženici tješnje s Kristom sjedinjeni, oni jače utvrđuju cijelu Crkvu u svetosti, oplemenjuju štovanje koje ona ovdje na zemlji iskazuje Bogu i na mnogo načina pridonose njezinoj većoj duhovnoj izgradnji« (LG 49). Zbog neprekinutog jedinstva s preminulom braćom, to se jedinstvo po vjeri Crkve jača u saopćavanju duhovnih dobara. Stojeći pred Gospodinom oni ne prestaju za nas posredovati i, zbog zasluga koje

su stekli na zemlji dopunjujući ono što nedostaje Kristovim mukama, »njihova bratska briga mnogo pomaže našoj slabosti« (LG 49). Stoga tvrde koncilski oci: »Veoma dolikuje da svece, koji su naša braća i odlični dobročinitelji, ponizno zazivamo i da se utječemo njihovim molitvama i njihovoj jakoj pomoći, da od Boga isprosimo dobročinstva po njegovu Sinu Isusu Kristu, Gospodinu našem, koji je jedini naš Otkupitelj i Spasitelj« (LG 50).

Tvrdnja da je Krist »naš jedini Otkupitelj i Spasitelj« treba biti uvijek prisutna kad se zaziva zagovor svetaca. Svetac je zagovornik pa je i opravdano njegovo zazivanje. Međutim, uvijek ostaje princip da je cilj svih molitava Bog, a da je Krist jedini Posrednik, pa su zagovori svetaca podređeni zagovoru Krista. Bez Kristove intervencije zagovor svetaca, pa i onih najvećih, bio bi ništa. Zbog toga blagdani svetaca ne smiju prevladati blagdane kojima se slave otajstva spasenja.

5. Autentično slavljenje svetaca

Ne mislimo ovdje sada toliko na osobno štovanje što ga pojedini vjernici iskazuju svecima, već na zajedničko bogoslužje u crkvenoj zajednici. Ispravno štovanje svetaca u bogoslužju uputit će i vjernike na pravo privatno i osobno štovanje. Osnovne karakteristike štovanja svetaca donosi dogmatska Konstitucija o Crkvi.

Štovanje svetaca mora biti *teološko* »na veću slavu Krista i Boga« (LG 51). Ne radi se o tome da se ukine kult svetaca, već da njihov kult ne zaguši štovanje koje dugujemo Bogu. Treba paziti da se štovanje svetaca ne razdvoji od Krista, da se ne prenaglašava ili pretjeriva njihov zagovor i da ne budu oграда između nas i Krista. Sveci nam trebaju otkrivati, a ne sakrivati, Krista. Potrebno se čuvati svega što nije u skladu s naukom Crkve, ukloniti ili popraviti zloporabe i nedostatke što su se neopravdano uvukle u kult i pobožnost vjernika. Štovanje svetih zaštitnika ne smije prevladati slavljenje djela spasenja i dane kad se posebno slavi pashalno otajstvo (Došašće, Korizma, Pedesetnica). Vjernike treba poučiti da se svetost ne sastoji u čudesima već u sjedinjenoj ljubavi s Bogom i stavljanjem na raspolganje njegovoj volji.

Štovanje svetaca neka »nikako *ne umanjuje poklonstveno* (latreutsko) *štovanje dano Bogu Ocu po Kristu u Duhu, nego ga naprotiv pojačava*« (LG 51). Trajna je nauka Crkve da se svako štovanje svetih odnosi na Boga koji je izvor svake svetosti, od kojega dolazi svaki savršen dar posredovanjem Krista u zajedništvu s Duhom Svetim.

Čašćenje svetaca treba biti *liturgijsko*. Pobožnosti prema svecima trebaju uvoditi u liturgiju ili iz nje proizlaziti, a nikako liturgiju zagušivati. »Naše sjedinjenje s nebeskom Crkvom ostvaruje se najizravnije u svetoj liturgiji u kojoj sila Duha Svetoga djeluje na nas po sakramentalnim znakovima te složnim klicanjem pjevamo hvale Božjem veličanstvu, kada svi otkupljeni sabrani u jednu Crkvu jednim hvalospjevom veličamo Boga

trojedinoga. *Kada dakle slavimo euharistijsku žrtvu*, pridružujemo se bogoštovlju nebeske Crkve, sjedinjeni u zajednicu, i slaveći spomen ponajprije slavne vazda Djevice Marije, blaženog Josipa, apostola, mučenika i svih svetih» (LG 50). Najizvrsnije je štovanje svetih misom. Procesije, hodočašća i druge pobožnosti ne mogu svecima dati više časti, a vjernicima više milosti nego misa. Preporuča se da se na »početku slavljenja u uvodnom upozorenju nakon pozdrava ili namjesto prvog čitanja u misi pročita sažetak životopisa sveca što nipošto neće zasjeniti biblijsko čitanje.«⁵ U propovijedi naglasiti kako sveci propovijedaju divna djela Kristova i predstaviti ih kao primjere koje treba slijediti (SC 111).

Pravo štovanje svetih *ne sastoji se »toliko u mnogim vanjskim činima, nego više u jakosti naše djelotvorne ljubavi«* (LG 51) slijedeći njihov primjer, u zajedništvu njihova života s Kristom, jer Crkva o rođendanima svetaca »navješćuje vazmeno otajstvo u svecima, a vjernicima predlaže njihove primjere i njihovim zaslugama moli i postizava Božja dobročinstva« (SC 104). Mnoštvo vanjskih čina prigodom devetnica, mnoštvo svijeća, raznobojnih žarulja, sentimentalnih fraza uopće ne dotiču pravi kult, već možda čak i udaljuju od njega. Štovanje treba biti religiozno, a ne ga profanirati merkantilizmom. Kao trodnevnicu bilo bi dobro držati Službu riječi s homilijom, da bi se vidjelo kako se u svecu ostvarilo pashalno otajstvo koje i vjernici trebaju ostvariti u vlastitom životu, da bi i oni kao i naša preminula braća dostojno prešli s ovog svijeta k Ocu.

⁵ J. Gelineau, *Pastoralna teologija liturgijskih slavlja*, KS, Zagreb 1973, str. 116.